

УДК 330.322

Х. І. Горічко,
студентка 3 курсу факультету економіки та підприємництва,
Львівський університет бізнесу та права, м. Львів

Ж. В. Семчук,

к. е. н., доцент, декан факультету економіки та підприємництва, доцент кафедри фінансів та кредиту, Львівський університет бізнесу та права, м. Львів

О. С. Процевят,

інженер I категорії відділу розвитку виробничої сфери регіону та інвестицій,
Інститут регіональних досліджень НАН України, м. Львів

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ РЕГІОНУ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

K. Horichko,

third-year student of the Faculty of Economics and Business, Lviv University of Business and Law, Lviv

Z. Semchuk,

Ph.D in Economics, Dean of the Faculty of Economics and Business,

Associate Professor of Department of finances and credit, Lviv University of Business and Law, Lviv

O. Protseviat,

First category engineer of the department of production industry development in the region and investment,
Institute of Regional Research National Academy of Sciences of Ukraine, Lviv

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE REGION AS A FACTOR OF INFLUENCE ON THE COMPETITIVENESS OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

У статті розглянуто вплив інвестиційної привабливості регіону на конкурентоспроможність промислових підприємств. Висвітлено окремі аспекти наукової спадщини вітчизняних та зарубіжних науковців стосовно визначення сутності категорій "інвестиційна привабливість" та "конкурентоспроможність". Встановлено, що під інвестиційною привабливістю регіону слід розуміти узагальнену інвестиційну привабливість окремих суб'єктів господарювання, що функціонують в цьому регіоні (за основу береться те, що основними рушійними силами розвитку регіону є суб'єкти господарювання). Визначено основні чинники, які впливають на формування інвестиційної привабливості регіону. Встановлено, що на основі виробничої, фінансової, соціальної та інноваційної складових можна визначити вплив інвестиційної привабливості регіону на конкурентоспроможність промислових підприємств. Проведено оцінку основних складових впливу. За результатами оцінки складових впливу, встановлено рівень впливу інвестиційної привабливості регіону на конкурентоспроможність промислових підприємств.

The article discusses the impact of the investment attractiveness of the region on the competitiveness of industrial enterprises. The article deals with some aspects of the scientific heritage of national and foreign scientists about the definition of the essence of the categories "investment attractiveness" and "competitiveness". Established that under the investment attractiveness of the region should be understood generalized investment attractiveness of individual business entities, which function in the region (the basis is that the main driving forces of the region is the business entities). Determined the main factors that affect the formation of investment attractiveness of the region. Determined that based on the industrial, financial, social and innovation components can be determined the impact of the investment attractiveness of the region on the competitiveness of industrial enterprises. The estimation of the main components of influence was assessed. According to results of the evaluation of the components influence, determined the level of impact of investment attractiveness of the region on the competitiveness of industrial enterprises.

*Ключові слова: інвестиційна привабливість, конкурентоспроможність, регіон, підприємство, розвиток.
Key words: investment attractiveness, competitiveness, region, enterprise, development.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Невід'ємною складовою економічного зростання підприємств, регіонів та країни в цілому є інвестиційні ресурси. Тому на сьогоднішній день виникає потреба у їх залученні. Водночас, у зв'язку із цим, постає проблема підвищення інвестиційної привабливості, як основ-

ної характеристики майбутнього об'єкта інвестування. В свою чергу, інвестиційна привабливість виступає вагомим фактором формування, розвитку та оцінки конкурентоспроможності об'єкта інвестування. З огляду на це, проведення досліджень стосовно цієї тематики набуває все більшої актуальності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання інвестиційної привабливості висвітлювались та знаходили вирішення у наукових працях як українських, так і закордонних науковців, а саме: А. Асаула [1], І. Бланка [8], М. Герасимчука, С. Іщук, Т. Кулініч [2], Р. Скриньковського [3; 6]. Вивчення праць наведених науковців дало змогу визначити сутність поняття "інвестиційна привабливість регіону" та встановити основні фактори, які впливають на неї. Проте недостатньо вивченим є аспект, який полягає у дослідженні впливу інвестиційної привабливості регіону на конкурентоспроможність підприємств, що функціонують у цьому регіоні.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

У даній роботі нами зроблена спроба визначити вплив інвестиційної привабливості регіону як одного із основних факторів формування, розвитку та оцінки конкурентоспроможності промислових підприємств.

Основними завданнями в цьому контексті є:

- 1) уточнення сутності понять "інвестиційна привабливість регіону" та "конкурентоспроможність підприємства";
- 2) визначення основних факторів, які впливають на інвестиційну привабливість регіону;
- 3) дослідження впливу інвестиційної привабливості регіону як фактора на конкурентоспроможність підприємств на основі відповідних складових.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Спираючись на погляди науковців, можна зробити висновок, що в даний час існує досить значна кількість теоретичних дефініцій стосовно визначення суті поняття "інвестиційна привабливість регіону".

Так, на думку проф. А. Асаула [1, с. 53—62], під інвестиційною привабливістю регіону слід розуміти наділеність регіону такими характерними рисами, які би відповідали меті та цілям інвесторів. До них слід віднести: прибутковість капіталовкладень, відсутність ризику в процесі вкладення, здатність швидко реалізовуватись протягом короткого періоду часу, високий рівень задоволення фінансових, організаційних, виробничих та іншого роду потреб інвесторів відносно того чи іншого регіону, соціально-економічне становище регіону, рівень розвитку та подальші перспективи, які будуть проявлятися в інвестиційній активності.

За визначенням науковців С. Іщук О. та Т. Кулініч [2, с. 71], інвестиційна привабливість регіону — це "інтегральний показник, що об'єднує систему формальних і неформальних критеріїв, за якими визначається доцільність вкладення капіталу в потенційний об'єкт інвестування; сукупність певних параметрів та характеристик, притаманних цьому регіону, які дозволяють йому залучати необхідний обсяг капіталу на взаємовигідних з інвесторами умовах".

З урахуванням попереднього, на нашу думку, категорію "інвестиційна привабливість регіону" можна розуміти як узагальнену інвестиційну привабливість окремих суб'єктів господарювання, що функціонують у цьому регіоні (за основу береться те, що основними рушіями розвитку регіону є суб'єкти господарювання).

Для того, щоб бути інвестиційно привабливим, підприємство повинно бути конкурентоспроможним. З огляду на те, інвестиційна привабливість виступає одним із основних факторів, які впливають на формування, розвиток та оцінку конкурентоспроможності підприємства.

Окрім того, залучення інвестицій у підприємство забезпечує його сталий фінансовий розвиток, у результаті чого відбувається покращення структури активів, стабільний розвиток потужностей та поліпшення соціального розвитку колективу [3, с. 259].

Основними причинами недостатньої інвестиційної привабливості суб'єктів мезо- та мікрорівня є: [4, с. 10; 5] 1) нестабільність політичної ситуації, в результаті чого відбувається гальмування розвитку подальшої інвестиційної діяльності; 2) недосконалість бази оподаткування, через яку інвестори ризикують інвестувати; 3) інформаційне забезпечення не відповідає вимогам сучасності; 4) частий приріст рівня інфляції; 5) високі інвестиційні ризики та низький рівень рентабельності багатьох підприємств.

Високий рівень конкурентоспроможності підприємств як суб'єктів господарювання на ринку виступає передумовою економічного зростання цих підприємств, проте подальші перспективи такого зростання не можливі без інвестицій [6, с. 1].

Водночас сутність поняття "конкурентоспроможність підприємства" полягає у вмінні підприємства, як суб'єкта господарювання ефективно здійснювати господарську діяльність і, при цьому, якнайкраще використовувати внутрішні та в якомога більших обсягах залучати зовнішні ресурси, порівняно з іншими підприємствами-конкурентами, що діють на ринку [7].

Вчений-економіст Р. Скриньковський [6, с. 4] стверджує, що "під інвестиційною привабливістю підприємства слід розуміти інтегральну характеристику його як об'єкта інвестування, що базується на узгодженні мети і характеру інвестування інвестора та цілей реципієнта інвестицій (підприємства), яке забезпечує досягнення комплексного позитивного ефекту від освоєння капіталовкладень для кожного з них з позиції перспективності та розвитку (баланс їх інтересів та подвійний ефект)" (!) [6, с. 4].

Перш ніж говорити про інвестиційну привабливість регіону як фактор впливу на конкурентоспроможність промислових підприємств, потрібно визначити чинники, які впливають на умови її формування. Проф. А. Асаул у своїй науковій праці [1, с. 53—62] об'єднав ці чинники впливу на інвестиційну привабливість регіону у три групи: 1) чинники впливу на рівень інвестиційного потенціалу регіону; 2) чинники впливу на рівень інвестиційних ризиків з некомерційних поглядів; 3) чинники впливу на інвестиційну активність.

З точки зору проф. І. Бланка [8, с. 178], виділяють такі чинники впливу на інвестиційну привабливість регіону: загальноекономічні; інвестиційної інфраструктури; демографічні; ринкових відносин та комерційної інфраструктури; криміналогенні та екологічні.

У праці чл.-кор. УАН, чл. НТШ Р. Скриньковського [9, с. 16—17] вказано, що основними факторами та умовами формування інвестиційної привабливості на рівні регіону є економічний блок (чистий прибуток, продуктивність праці персоналу, рівень середньорічної заробітної плати, обсяг основних засобів, значимість під-

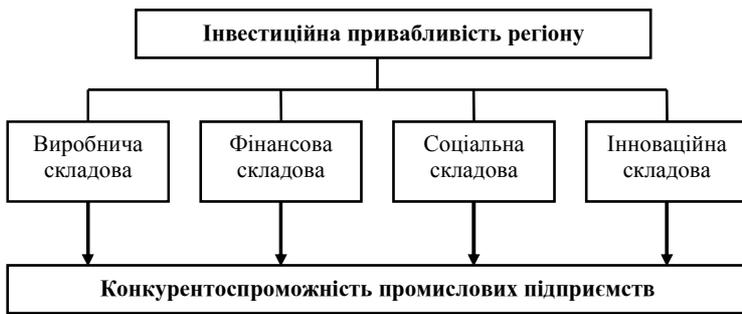

Рис. 1. Вплив інвестиційної привабливості регіону на конкурентоспроможність промислових підприємства на основі відповідних складових

Джерело: розроблено авторами.

приємства у промисловому виробництві, забезпечення перспектив зростання виробництва) та соціальний блок (відрахування у фонди пенсійного та обов'язкового медичного страхування на соціальні потреби).

Слід відмітити, що фактори, які впливають на інвестиційну привабливість регіону, у певній мірі, виступають також факторами впливу на конкурентоспроможність промислових підприємств.

З огляду на те, вплив інвестиційної привабливості регіону як одного із головних факторів впливу на конкурентоспроможність підприємств ми будемо розглядати на підставі аналізу таких складових: виробничої, фінансової, соціальної та інноваційної. Блок-схема впливу інвестиційної привабливості регіону на конкурентоспроможність промислових підприємств наведена на рисунку 1.

Аналіз складових впливу інвестиційної привабливості регіону на конкурентоспроможність промислових

підприємств ми будемо проводити на прикладі Львівської області. Виробничу складову ми будемо характеризувати за показником обсягу реалізації промислової продукції. Характеристика фінансової складової здійснюватиметься на підставі аналізу фінансового результату промислових підприємств до оподаткування та рентабельності операційної діяльності промислових підприємств. Аналіз соціальної складової буде проведено на основі аналізу кількості зайнятих працівників на промислових підприємствах та середньомісячної номінальної заробітної плати у промисловості. Огляд інноваційної складової буде здійснено за аналізом питомої ваги промислових підприємств, що займалися інноваціями, кількості впроваджених нових технологічних процесів, кількості освоєних інноваційних видів продукції та питомої ваги реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової. Інформація про складові впливу представлена у таблиці 1.

За результатами даних таблиці 1, видно, що в середньому відбувається зростання показників виробничої складової, фінансової складової, соціальної складової та інноваційної складової. Це свідчить про те, що підвищується рівень інвестиційної привабливості Львівської області у сфері промисловості. Водночас проаналізувавши дані таблиці 2, бачимо, що також відбувається приріст капітальних інвестицій. Він забезпечується завдяки підвищенню рівня інвестиційної привабливості цього регіону.

Отже, слід ствердити, що підвищення рівня інвестиційної привабливості регіону сприяє залученню інвестицій у розвиток промисловості, в тому числі промислових

Таблиця 1. Складові впливу інвестиційної привабливості регіону на конкурентоспроможність промислових підприємств (на прикладі Львівської області)

Показники	Роки					Індекс приросту, % до попереднього року			
	2010	2011	2012	2013	2014*	I ₁	I ₂	I ₃	I ₄
1. Виробнича складова									
1.1. Обсяг реалізованої промислової продукції, млн грн.	25655,3	32392,3	34874,0	34623,2	37406,6*	126,3	107,7	99,3	108,0*
2. Фінансова складова									
2.1. Фінансовий результат промислових підприємств до оподаткування, млн грн.	-125,5	770,6	310,3	886,1	980,0*	614,0	40,3	285,6	110,6*
2.2. Рентабельність операційної діяльності промислових підприємств, %	1,5	3,2	1,7	3,7*	4,6*	1,7	-1,5	2,0*	0,9*
3. Соціальна складова									
3.1. Кількість зайнятих працівників на промислових підприємствах, осіб	н.д.	141170	136448	132295	231700*	-	96,7	97,0	175,1*
3.2. Середньомісячна номінальна заробітна плата у промисловості (в розрахунку на одного штатного працівника, грн.)	2120,3	2546,8	2866,3	3119,7	4715,3*	120,1	112,5	108,8	151,1*
4. Інноваційна складова									
4.1. Питова вага промислових підприємств, що займалися інноваціями, %	13,4	13,2	13,4	16,6	24,4*	-0,2	0,2	3,2	7,8*
4.2. Впроваджено нових технологічних процесів, процесів	63	39	46	47	78*	61,9	117,9	102,2	166,0*
4.3. Освоєно інноваційні види продукції, найменувань	117	119	115	111	191*	101,7	98,3	94,9	163,2*
4.4. Питова вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %	1,6	1,5	2,1	3,0	3,8*	-0,1	0,6	0,9	0,8*

* Прогнозні дані.

Джерело: сформовано на підставі [10].

підприємств і тим самим позитивно впливає на підвищення рівня конкурентоспроможності цих підприємств.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження встановлено, що інвестиційна привабливість регіону є одним із важливих факторів, що впливають на формування, розвиток і оцінку конкурентоспроможності промислових підприємств. Таких чином, можна зробити висновок, що високий рівень інвестиційної привабливості регіону сприяє високому притокові капіталовкладень і разом з тим — підвищенню конкурентоспроможності підприємств (на прикладі промислових підприємств Львівської області). Водночас подальші дослідження цього питання вимагають більш детального вивчення, оскільки невивченими до кінця залишаються інші не менш вагомні чинники впливу інвестиційної привабливості відносно конкурентоспроможності підприємств.

Література:

1. Асаул А. Систематизация факторов, характеризующих инвестиционную привлекательность регионов / А. Асаул // Региональная экономика. — № 2. — 2004. — С. 53—62.
2. Іщук С.О. Оцінювання інвестиційної привабливості регіону: методичний аспект / С.О. Іщук, Т.В. Кулініч // Региональная экономика. — 2010. — № 3. — С. 71—78.
3. Скриньковський Р. Інвестиції як один із важливих факторів розвитку підприємства / Р. Скриньковський, О. Процевят // Матер. II Міжн. наук.-практ. інтернет-конф. ["Формування конкурентоспроможної економіки: теоретичні, методичні та практичні засади"], (Тернопіль, 21—22 берез. 2013 р.). — Тернопіль: Крок, 2013. — С. 259—261.
4. Процевят О.С. Причини низької інвестиційної привабливості підприємства та шляхи їх подолання / О.С. Процевят, В.Ю. Харчук // Materialy IX mezinorodni vedecko — prakticka konference "Moderni vymozenosti vedy — 2013". Dil 11. Ekonomicke vedy: Praha. Publishing House "Education and Science" s.r.o. — P. 9—13.
5. Євтушевська О.О. Проблеми залучення інвестицій на вітчизняні підприємства / О.О. Євтушевська, Л.Ю. Войтенко // Економіка харчової промисловості. — 2010. — №2. — С. 13—17.
6. Скриньковський Р.М. Освітньо-фаховий потенціал персоналу як фактор впливу на інвестиційну привабливість підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.07 "Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика" / Р.М. Скриньковський; Львівський університет бізнесу та права. — Львів, 2014. — 20 с.
7. Леськів С.Р. Ситуаційний підхід до оцінки конкурентоспроможності промислових підприємств (на прикладі Львівської області) / С.Р. Леськів, Ж.В. Семчук, О.С. Процевят // Ефективна економіка. — 2014. — № 8 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
8. Бланк И.А. Основы инвестиционного менеджмента. — К.: Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. — Т. 2. — С. 444.
9. Скриньковський Р.М. Методичні положення з рейтингування інвестиційної привабливості підприємств / Р.М. Скриньковський // Materialy VIII Miedzynarodowej

Таблиця 2. Капітальні інвестиції у промисловість Львівської області, млн грн.

Роки					Індекс приросту, % до попереднього року			
2010	2011	2012	2013	2014*	I ₁	I ₂	I ₃	I ₄
1975,5	2384,8	2647,3	3492,7	4776,4*	120,7	111,0	131,9	136,8*

*Прогнозні дані.

Джерело: сформовано на підставі [10].

naukowi-praktycznej konferencji ["Perspektywiczne opracowania sa nauka i technikami — 2012"], (Polska, Przemysl, 07 — 15.11.2012 r.). — Volume 4. Ekonomiczne nauki.: Przemysl. Nauka i studia, 2012. — P. 14—19.

10. Офіційний сайт Головного управління статистики у Львівській області [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/>

References.

1. Asaul, A. (2004), "Systematization of the factors that characterize the investment attractiveness of the regions", *Rehional'na ekonomika*, vol. 2, pp. 53—62.
2. Ischuk, S.O. and Kulinich, T.V. (2010), "Evaluation of investment attractiveness of the region: methodological aspects", *Rehional'na ekonomika*, vol. 3, pp. 71—78.
3. Skryn'kovs'kyj, R. and Protseviat, O. (2013), "Investment as one of the important factors in the development of enterprise", *Mater. II Mizhn. nauk.-prakt. internet-konf. Formuvannia konkurentospromozhnoi ekonomiky: teoretychni, metodychni ta praktychni zasady* [Mater. II Int. scientific-Pract. Internet Conf. Formation of a competitive economy: theoretical, methodological and practical principles], Krok, Ternopil', Ukraine, pp. 259—261.
4. Protseviat, O.S. and Kharchuk, V.Yu. (2013), "The reasons for low investment attractiveness and how to overcome them", *Materialy IX mezinorodni vedecko — prakticka konference "Moderni vymozenosti vedy — 2013"*, Praha, pp. 9—13.
5. Yevtushevs'ka, O.O. and Vojtenko, L.Yu. (2010), "Problems of attracting investment in national companies", *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, vol. 2, pp. 13—17.
6. Skryn'kovs'kyj, R.M. (2014), "Educational and professional capacity of staff as a factor of influence on investment attractiveness of enterprises", Ph.D. Thesis, *Economy, L'viv's'kyj universytet biznesu ta prava*, L'viv, Ukraine.
7. Les'kiv, S.R. Semchuk, Zh.V. and Protseviat, O.S. (2014), "Situational approach to the assessment of the competitiveness of industrial enterprises (for example, Lviv region)", *Efektivna ekonomika*, vol. 8, [online], available at: <http://www.economy.nayka.com.ua> (Accessed 20 September 2014).
8. Blank, Y.A. (2001), *Osnovy ynvestytsyonnoho menedzhmenta* [Fundamentals of Investment Management], vol. 2, El'ha-N Nyka-Tsentr, Kyiv, Ukraine.
9. Skryn'kovs'kyj, R.M. (2012), "Teaching position in ranking of investment attractiveness of enterprises", *Materialy VIII Miedzynarodowej naukowi-praktycznej konferencji Perspektywiczne opracowania sa nauka i technikami — 2012*, Przemysl, Polska, vol. 4, pp. 14—19.
7. Main Statistical Office in L'viv region (2014), *Statistical information*, available at: <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 20 September 2014).

Стаття надійшла до редакції 18.09.2014 р.